

Csoma Mózes:

Hatalomátadás a Remetekirályságban

A KNDK hatalmi tényezőjének bizonytalansága a Távols-Kelet súlyos biztonságpolitikai kihívásává nőtte ki magát. A tanulmány betekintést nyújt a phenjani rezsimet több mint hat évtizede irányító Kim-klán kulisszái mögé, majd részletesen bemutatja a Koreai-félsziget két állama közötti feszültség fokozódását a dél-koreai haditengerészet állományába tartozó Cshonan (Cheonan) korvett elsüllyedését követően. Végezetül bemutatásra kerül a jelenlegi phenjani vezető kijelölt örököse is.

Kim Dzsong Il (Kim Jong-il) észak-koreai vezető 2010 szeptember végén négycsillagos tábornokká nevezte ki harmadik fiát, majd a Koreai Munkapárt összeülő konferenciája fontos tisztségeket adott a jelenleg 27 éves fiatalembernek. A phenjani rezsim ezzel hivatalossá tette a kulisszák mögött csaknem két éve zajló hatalomátadási folyamatot. A KNDK-ban már másodszor történik meg az egykori szocialista országok viszonyában példa nélkül álló apáról fiúra szálló hatalomátadás. Ráadásul most egy olyan időszakban, amikor a félsziget két államának viszonya a szokásosnál is feszültebbnek tekinthető.

Jelen tanulmány bemutatja, hogy a 17-19. századbeli Koreához hasonlóan szándékosan elszigetelődő – emiatt a külföld által Remetekirályságként emlegetett – KNDK-ban miként merült fel az apáról fiúra szálló hatalomátadás lehetősége. A cikk betekintést nyújt a Kim-klán kulisszái mögé, majd részletesen bemutatja a Koreai-félsziget két állama közötti feszültség fokozódását a dél-koreai haditengerészet Cshonan (Cheonan) korvettjének elsüllyedését követően. Végezetül bemutatásra kerül a jelenlegi phenjani vezető kijelölt örököse is.

A szövegben szereplő koreai tulajdonnevek átírása a Magyar Tudományos Akadémia kelet-ázsiai nyelvekre vonatkozó fonetikus irányelvei szerint történt. Az angolszász

---

* Dr. Csoma Mózes, tanulmányait az ELTE történelem-politikaelmélet szakán, valamint a szöuli Yonsei Egyetemen végezte. Ösztöndíjasként több évet töltött a Koreai Köztársaságban, ahol a megosztottság történelmi gyökereit kutatta. Jelenleg egyetemi adjunktusként az az ELTE Koreai Tanszékén tanít a koreai történelem és politika tárgykörében. Három önálló kötete jelent meg: *Korea – egy nemzet, két ország* (Napvilág, Budapest, 2008), *Magyarok Koreában* (ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2009), valamint *Hanpando’rul pangmun’han hongari’indul’ui kiok pimangrok [A Koreai-félszigeten járt magyarok memoranduma]* (Jipmoondang Publishing, Seoul, 2009).

szakirodalommal való összehasonlíthatóság kedvéért zárójelben szerepel a világszerte elfogadott McCune-Reischauer átírási mód is.

A „vezéri folytonosság” kérdésköre a Remetekirályságban

A KNDK politikai fejlődése szorosan összefügg Kim Ir Szen (Kim Il-sung, 1912-1994) személyével. A „Nagy Vezér” csaknem fél évszázados uralma során szélsőségesen „keményvonalas” államrendet épített ki. A példa nélkül álló vezérkultusz ideológiai alapját a konfucianizmus elemeire épülő csucshe-eszmerendszer szolgáltatta. Ennek részeként fogalmazódott meg a vezéri folytonosság gondolata, mint a szocialista építés elméleti és gyakorlati követelménye. Konkrétan az idős Kim Ir Szen ügyének folytatója nem lehetett más, mint legidősebb fia.

A phenjani „uralkodóházban” az utódlás kérdésköre egészen a hetvenes évekig nyúlik vissza. Kim Ir Szen ugyanis a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság példájából azt a következtetést vonta le, hogy a rendszer jövőbeli belső stabilitásának záloga a leendő örökösök személyében van. Sztálin és Mao halálát – a megfelelő örökösök hiányában – hatalmi bizonytalanság és politikai visszarendeződés követte. Kim Ir Szen tehát úgy döntött, hogy a legfelsőbb hatalmat mindenképpen a családon belül kell tartani.¹

Kim Ir Szen első fia 1942-ben a szovjet Távol-Keleten született, a Habarovszkhoz közeli Vjatszkoje településen. Kim Dzsong Il édesanyja a harmincas években részt vett a Mandzsukuóban zajló Japán-ellenes partizánharcokban, majd röviddel a felszabadulást követően agyvérzésben hunyt el. Kim Dzsong Il először az NDK-ban járt repülőtisztai iskolába, majd a Kim Ir Szen Egyetemen politikatudományt és közgazdaságtant hallgatott. Tudatosan készítették fel az utódlásra: 1980-tól a Koreai Munkapárt Központi Bizottság Politikai Bizottságának, valamint a PB katonai bizottságának állandó tagja lett. A phenjani propagandakiadványok által előbb „Dicsőséges Pártcentrum”-ként majd „Kedves Vezető”-ként emlegetett ifjabb Kim azonban a külvilág számára sokáig ismeretlen maradt.² A fokozatos hatalomátörökítés érdekében 1991 decemberétől a Koreai Néphadsereg főparancsnoka, majd 1992 áprilisától a KNDK marsallja lett. 1993-ban lett a KNDK Államvédelmi (a hazai sajtóban

¹ Kim Song-bo - Ki Kwang-seo - Lee Shin-chol: *Pukhan hyondae'sa* [Észak-Korea jelenkori története – koreaiul]. Woongjin, 2004. 214-220. o.

² A szóbeli források szerint Kim Dzsong Il a titkosszolgálat vezetőjeként számos terrorakció értelmi szerzője volt, így ő tehető felelőssé a Cson Du Hvan elnök elleni 1983-as ranguni merényletért, valamint a Korean Air utasszállító gépének felrobbantásáért is. Cho Se-hyon: „A Nobel Prize for Kim Jong-il?” *The Korea Herald*. 2000. május 9.

elterjedt terminus szerint Nemzetvédelmi) Bizottságának elnöke, a mai napig ebben a tisztségben gyakorolja a hatalmat.³

A hatalomátörökítés folyamata során Kim Ir Szen második házasságából származó kisebbik fia is lehetséges „trónörökösként” merült fel. Kim Pjong Il (Kim Pyung-il) sokak szerint intelligensebb és megbízhatóbb bátyjánál, így alkalmasabb lett volna a vezetői feladatok ellátására. Kim Ir Szen azonban a konfuciánus szabályokat követve az elsőszülött fiút választotta, s a döntés véglegességét elfogadva Kim Pjong Il-nek külföldre kellett utaznia. 1981-től belgrádi katonai segéd-attasé, majd 1988-tól rövid ideig budapesti nagykövet volt. A dél-koreai-magyar diplomáciai kapcsolatfelvétel miatt azonban hazarendelték, s később helsinki nagykövetként tért vissza Európába. Jelenleg a varsói missziót vezeti.⁴ Hasonlóan folyamatos külföldi tartózkodásra van kényszerítve Kim Pjong Il nővére is, akinek férje évtizedek óta fontos állomáshelyeken teljesít diplomáciai szolgálatot. Kim Kvang Szop (Kim Kwang-seop) prágai nagykövetként kezdte pályafutását, majd 1993-ban a bécsi misszió vezetője lett. Amióta a budapesti nagykövetség felfüggesztette működését, ő látja el a Magyarországgal kapcsolatos teendőket is.

Kim Ir Szen 1994-ben bekövetkezett váratlan halálát követően bizonyos politikai instabilitásra került sor, a kijelölt örököszt ugyanis sem a pártfőtitkári, sem az államfői székbe nem iktatták be. A vezetésen belüli frakcióharcok kimenetele, illetve Kim Dzsong Il hatalmának megszilárdulása elsősorban a hadsereg támogatásától függött. Kétségtelen, hogy a „kedves vezető” apja halála után nyilvánosan csak magas rangú katonatisztek kíséretében mutatkozott, csak katonai, illetve hadiipari objektumokat látogatott meg. A katonaság lojalitására 1997 októberében derült fény, amikor Kim Dzsong Il a néphadsereg kezdeményezésére pártfőtitkár lett.⁵

A hatalmi tényező viszonylagos stabilizálódása 1998. szeptember 9-én – a KNDK fennállásának 50. évfordulóján – vált egyértelművé. A Legfelsőbb Népi Gyűlés nevet viselő phenjani törvényhozás alkotmánymódosítással megszüntette a „Nagy Vezér” halála óta betöltetlen államelnöki intézményt. Kim Ir Szent „Örökös Elnökké” választották. Kim Dzsong Il pedig az ország tényleges vezetőjeként megerősítést nyert az Államvédelmi (Nemzetvédelmi) Bizottság elnöki posztján.

³ Kim Dzsong Il személyéről bővebben: *The True Story of Kim Jong-il*. The Institute for South-North Korea Studies. Seoul, 1993.

⁴Kim Song-bo et al.: i. m. 191. o.

A Kim-klán harmadik generációjának felbukkanása

2002 végén a dél-koreai hírszerzés – a Japánban élő koreai kisebbségen keresztül – hozzájutott az északi néphadsereg egyes belső kiadványaihoz. A szülői elemzők megdöbbenően tapasztalták, hogy a tisztek továbbképzését szolgáló segédanyagok külön fejezetet szenteltek egy bizonyos „Tisztelt Édesanya” népszerűsítésének. A szakértők egyetértettek abban, hogy a „főparancsnok elvtárs védelmezőjeként” megjelölt személy minden bizonnyal az észak-koreai vezető valamelyik közeli hozzátartozója lehet.

Kim Dzsong Il magánéletéről a legutóbbi időkig hivatalosan semmit sem lehetett tudni. A világsajtó elsősorban a jól értesült szülői bulvárlapok információit átvéve vázolta az észak-koreai vezető meglehetősen bonyolult kapcsolatait. A hivatalos feleségek és a félhivatalos élettársak sorából az elemzők két nőt szoktak kiemelni.⁶ Mindketten fiú trónörökösrel gyarapították a phenjani „uralkodóházat”.

Kim Dzsong Il legidősebb fiának édesanyja az észak-koreai törvények alapján osztályidegennek minősül. Szong He Rim (Seong Hae-rim, 1937-2002) családja ugyanis a félsziget déli részén komoly földbirtokokkal rendelkezett. A feltűnő szépségű lány a Phenjani Filmművészeti Egyetem elvégzését követően az ország egyik legnépszerűbb színésznőjévé vált, majd férjhez ment egy híres író fiához.⁷ A fiatal színész azonban váratlanul elvált férjétől, s rövidesen Kim Dzsong Il oldalán bukkant fel. Hamarosan közös gyerekük született. A leendő észak-koreai vezető azonban elhagyta a színésznőt, aki fokozatosan kegyvesztetté vált. A szülői elemzők szerint Szong He Rim elszigetelődésében szerepet játszott az is, hogy egyik unokaöccse az országból elmenekülve leleplező könyvet írt az észak-koreai vezetés viselt dolgairól.⁸ 1996 februárjában a színésznő gyógykezelés céljából Oroszországba távozott. Egy moszkvai lakótelepen magányosan halt meg, a hírek szerint szívelégtelenség következtében.

Kim Dzsong Il és a színésznő fiát a külföldi elemzők már régóta lehetséges trónörökös-ként tartják számon. Kim Dzsong Nam (Kim Jong-nam, 1971-) kezdetben magántanítóktól tanult, majd japán és svájci iskolákba járaták. A fiatalember azonban nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket: a tanulást elhanyagolva amolyan tékozló fiúvá vált. A szülői lapok információi szerint a motorkerékpárokon kívül szinte semmi más nem érdekelt, s gyakran rendezett napokig tartó orgiákat a tokiói Josivara (Yoshiwara) negyedben. Több

⁵ A témáról bővebben: Csoma Mózes: *Korea – egy nemzet, két ország*. Napvilág. 2008. 78-80. o.

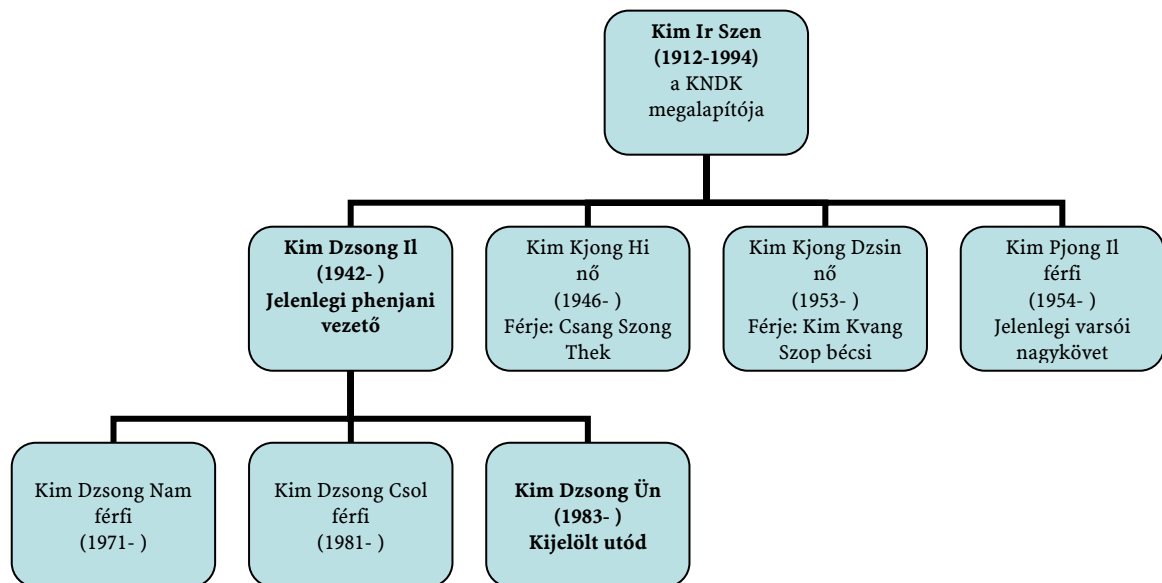
⁶ A témáról bővebben: Na Un-young: „Pukhan’phan chang’hwí’bin.” [Észak-koreai kegyeltek]. *Il’yo Shinmun*. 2003. március 2.

⁷ Ri Gi Jong az észak-koreai irodalom elismert alakja. A félsziget déli részéről északra települt férfi számos regénye kötelező olvasmány.

szülői elemző is megjegyezte, hogy a fiatalember viselkedése kifejezett hasonlóságot mutat Vaszilij Sztálinéval és Nicu Ceausescuéval.

Kim Dzsong Nam később kísérletet tett apja bizalmának visszaszerzésére, ami részben sikerült is. Külföldön elvégzendő feladatokat kapott: többek közt a rakétaexport ügyeinek intézését. 2001 tavaszán azonban egy roppant kínos incidens beárnyékolta a trónöröklésről szőtt terveket. Kim Dzsong Nam ugyanis két fiatal nő és egy ötéves kisfiú társaságában a Dominikai Köztársaság hamis útlevelét használva Japánba utazott, de a tokiói Narita reptéren feltartóztatták őket. Mint kiderült, az Urajaszuban (Urayasu) lévő Disneylandbe akartak menni. A japán hatóságok végül is rövid tanakodást követően kiutasították az országból.⁹ Kim Dzsong Nam ezt követően háttérbe szorult. A kulisszák mögött zajló vetélkedésre ugyanakkor jellemző, hogy 2004 decemberében az Ausztriában tartózkodó Kim Dzsong Nam ellen koreai fegyveresek merényletet próbáltak elkövetni. A tervet az osztrák terrorelhárítás közbelépése akadályozta meg.¹⁰

A Kim-klán (egyszerűsített vázlat)

A hírek szerint Kim Dzsong Nam trónöröklésének legnagyobb ellenzője az észak-koreai vezető második élettársa volt. Ko Jong Hi (Ko Young-hee, 1953-2004) egy japán városban született, és csak a hatvanas évek elején települt vissza Észak-Koreába, ahol apja a nemzeti dzsudó szövetség megalapítójaként fontos embernek számított. Ko Jong Hi a híres Manszude

⁸ Ri Han-yong: *The dong'kang royal phamily*. [A Tedong-folyó királyi családja]. Seoul, 1997.

⁹ A szülői lapok értesülései szerint az öntörvényű férfi hamis útlevelével már a fél világot beutazta. Egy kínai útlevéllel állítólag többször megfordult Dél-Koreában is.

Művészegyüttes tagjaként népszerű táncosnő lett, majd játékfilmekben szerepelt. A hetvenes évek végén találkozott a leendő észak-koreai vezetővel, s rövidesen közös gyerekük született. A táncosnő sikeresen megőrizte Kim Dzsong Il bizalmát: a kulisszák mögött befolyásos személyé vált. A szöuli lapok információi szerint Ko Jong Hi éveken keresztül a főváros egyik külső kerületében lévő elnöki rezidencián lakott, s a kilencvenes évek elejétől a „helyszíni útmutatásokra” is elkísérte az észak-koreai vezetőt. 2002 végén a néphadsereg belső kiadványaiban szereplő „Tisztelt Édesanya” kultusza így minden bizonnyal az ő népszerűsítését szolgálta. A szöuli elemzők már biztosra vették, hogy az egykori táncosnő rövid időn belül hivatalos *first lady*-ként fog debütálni. Mindezek után a témával foglalkozó szakértőket 2004 nyarán teljesen váratlanul érte Ko Jong Hi halálhíre. Az utólagos információk szerint súlyos betegség következtében egy párizsi magánklinikán hunyt el.

A legidősebb Kim fiú botrányai és háttérbe szorulása következtében Kim Dzsong Il és Ko Jong Hi közös fiai kerültek a KNDK belső viszonyait kutató elemzők látókörébe. Az idősebb Kim Dzsong Csol (Kim Jong-chul, 1981-) egy svájci iskolában tanult, majd hazatérve a párt agitációs és propaganda osztályán kezdett dolgozni. A fiatalemberről 2006 nyarán a japán Fuji TV tett közzé felvételeket, amint részt vesz egy németországi könnyűzenei koncerten.

A világsajtó a hatalom leendő várományosaként írta le a phenjani vezető második fiát, azonban egy japán férfi ellentétes véleményének adott hangot. Fudzsimoto Gendzsi elnöki szakácsként több mint tíz évet dolgozott Kim Dzsong Il közvetlen közelében, s meglehetősen alapos ismeretekre tett szert a phenjani „uralkodóház” belső viszonyairól.¹¹ A férfi azt állította, hogy a phenjani vezető alkalmatlannak tartja középső fiát a vezetői szerepre. Viszont harmadik fia, az 1983-ban született Kim Dzsong Ün (Kim Jong-eun) megkülönböztetett figyelemnek örvend. A „Kis Hercegnek” becézett fiatalemberről csupán annyit lehetett tudni, hogy egy berni nemzetközi iskolában végezte tanulmányait, ahol az észak-koreai nagykövet kísérte minden lépését. Phenjanba visszatérve pedig eltűnt a külvilág szeme elől.

2008 szeptemberében a dél-koreai hírszerzés megerősítette, hogy Kim Dzsong Il pár héttel korábban kífokú agyvérzést szenvedett. A szöuli elemzők legnagyobb része úgy vélte, hogy a phenjani vezető halála vagy döntésképtelenné válása esetén minimális a valószínűsége a KNDK testületi vezetésének. Az egyszemélyes döntésekhez szokott országban ugyanis a „forradalmi vezérideológia” évtizedek óta azt sulykolja a lakosságnak, hogy a *történelmet alkotó néptömegek* a megfelelő vezéri irányítás nélkül csupán emberek egy csoportjának tekinthetők. A „forradalomban való győzelemhez” pedig nélkülözhetetlen a vezér irányítása.

¹⁰ Csoma Mózes: *Jön a harmadik generáció*. Népszabadság. 2008. szeptember 13.

Az észak-koreai lakosság számára így egyszerűen elképzelhetetlen a vezér személye nélküli irányítás. Az utód személyének kiválasztásánál a legfontosabb kritérium a korábbi vezér iránti feltétlen hűség.

A konfuciánus kelet-ázsiai társadalmakban ennek legfőbb biztosítéka – hosszú évszázadok óta – az apáról fiúra szálló trónöröklés. Ennek kapcsán a Dél-Koreában tartózkodó északi menekültek nem tudják megérteni, hogy Szöulban miért okoz közéleti botrányokat, ha valamelyik családi tulajdonú nagyvállalat (Samsung, Hyundai, LG) vezetői saját fiaikat akarják az igazgatói székbe helyezni. Az északi menekültek számára magától értetődőnek tűnik ugyanis, hogy az apa maga dönthet saját hatalmának-tulajdonának tovább örökítéséről.¹²

Kim Dzsong Il egészségi állapotának megingása felgyorsította az utódlással kapcsolatos előkészületeket. A Phenjanból közvetítő csatornákon érkező hírek kezdetben ellentmondásosak voltak, ráadásul a japán tévétársaságok kamerái előtt felbukkant a phenjani vezető legidősebb fia is. A dél-kínai Makaóra költözött Kim Dzsong Nam számos alkalommal bocsátkozott kötetlen beszélgetésekbe a japán tévésekkel, akik valamilyen véletlen folytán mindig megtalálták azt a szállodát vagy repülőteret, ahol a férfi éppen tartózkodott. Kim Dzsong Nam megítélésén sokat változtattak a médiában való megjelenések: az elsőszülött fiú éveken át botrányhős playboyként szerepelt a hírekben, de apja egészségi állapotának romlása után ez a kép jelentősen megváltozott. A kínai források apja állapotáért aggódó nyilatkozatát közzölték, egy japán tévétársaság pedig felvételt készített, amint Párizsban agysebészeket keres apja gyógykezeléséhez.¹³

2009. január végén a dél-koreai sajtó phenjani értesülésekre hivatkozva közölte, hogy Kim Dzsong Il harmadik fiát jelölte ki majdani utódjául, a döntésről pedig már értesítette a Koreai Munkapárt illetékes szerveit is. A KNDK hatalmi tényezőjének bizonytalanná válása közvetetten a térség egyik legfontosabb biztonságpolitikai kockázatává vált: az utódlási hadművelet kisiklása ugyanis könnyen káoszhoz vezethet a túlmilitarizált országban. Ráadásul az elmúlt másfél év során ismét rendkívül feszültté vált a viszony a félsziget két állama között.

A Korea-közi viszonyok mélypontra jutása

A Koreai-félsziget két államának igen feszült viszonya lényegében egyet jelent az 1998-2007 között regnált baloldali szöuli kormányzat megbékélési politikájának kudarcával. A néhai

¹¹ Fujimoto Genji: *Kim Jong-il'ui yorisa* [Kim Dzsong Il szakácsa]. Wolgan Chosun'sa. 2003.

¹² A témáról bővebben: Csoma Mózes: „Jön a harmadik generáció.” *Népszabadság*. 2008. szeptember 13.

¹³ Forrás: Csoma Mózes: „Trónöröklés a remetekirályságban”. *Népszabadság*. 2009. január 17.

Kim De Dzsung (Kim Dae-jung) elnök az ország első balközép irányultságú államfőjeként 2000 júniusában Phenjanba utazva találkozott Kim Dzsung Illel. A baloldali szöuli kormányzat az üzlet és a politika szétválasztásának jelszavával arra ösztönözte a déli cégeket, hogy hajtsanak végre működő tőkebefektetéseket a KNDK-ban. A beruházások éllovasa a Hyundai vállalatcsoport lett. Előbb megszervezték a déli turistacsoportok rendszeres beutazását az északi Gyémánt-hegységbe, majd 2004-ben beindították a keszongi ipari parkot. A helyi munkaerő olcsóságát 103 különféle déli cég használja ki, az általuk jelenleg foglalkoztatott kb. 38.000 északi munkásnak havi hetven dolláros alapbért fizetve. Kim De Dzsung hivatali utódja, a korábban emberjogi ügyvédként tevékenykedett Ro Mu Hjon (Ro Moo-hyun) elnök 2003-ban vette át KNDK felé irányuló mosolydiplomáciát.¹⁴ 2007 októberében Ro elnök a demilitarizált övezeten áthaladva ellátogatott Phenjanba, bár a déli lakosság nagy része már egyre inkább fenntartásokkal kezelte a megbékélési politikát. A szöuli kormányzat és a nagyvállalatok által északra juttatott dollármilliók ellenére ugyanis a phenjani rezsim tovább folytatta katonai célú atomprogramját, és többször hajtott végre a térség biztonságát veszélyeztető ballisztikus rakétakísérleteket.

Tíz év baloldali kormányzást követően 2008 tavaszán konzervatív politikus költözött a szöuli elnöki rezidenciára. A korábban szöuli főpolgármesterként tevékenykedett Li Mjong Bak (Lee Myung-bak) elnök keményvonalas politikát hirdetett a phenjani rezsim irányába, amelynek részeként a gazdasági együttműködés további bővítését feltételekhez kötötte. A feszült légkörben előbb a keszongi ipari parkba irányuló vasúti forgalom állt le, majd 2008 nyarán a Gyémánt-hegységbe irányuló turizmust függesztették fel. Az elmúlt másfél évben a KNDK több ballisztikus rakétakísérletet hajtott végre, továbbá 2009 májusában sor került az ország második kísérleti nukleáris robbantására is. Szakértők szerint Észak-Korea harciassága elsősorban a központi hatalom erejének demonstrálását és az ország belső problémáinak elkendőzését szolgálja. A kudarcba fulladt megbékélési politika végére a közös ipari park bezárása tehet pontot, amelynek első számú kárvallottjai az észak-déli gazdasági kapcsolatoknak bizalmat szavazó déli cégek lesznek.

---

¹⁴ Ro Mu Hjon a Koreai Köztársaság második balközép irányultságú államfője volt. Ro 1946-ban született a félsziget délkeleti részén lévő Kimhe város közelében. A katonai diktatúra időszakában védőügyvédként dolgozott, részt vett az államellenes szervezkedés vádjával letartóztatott diákok védelmében, majd 1987 tavaszán a demokráciát és közvetlen elnökválasztást követelő megmozdulások egyik vezetője lett. Már elnökké választását megelőzően folyamatos támadások érték a katonai diktatúra politikai örökösének tekinthető konzervatív oldal részéről. 2004 márciusában a dél-koreai belpolitika első bizalmatlansági indítványát kezdeményezték ellene, amellyel fel is függesztették jogai gyakorlásában. Az alkotmánybíróság döntése értelmében végül is hivatalában maradhatott, de a konzervatív oldal soha nem akarta elfogadni az ország elsőszámú vezetőjének.

A Koreai-félsziget belső viszonyai a Cshonan korvett elsüllyedését követően

2010. március 26-án a Sárga-tengeren elsüllyedt a dél-koreai haditengerészet kötelékébe tartozó Cshonan (Cheonan, jelentése Mennyei Béke) korvett. A hadihajó fedélzetén 104 tengerész tartózkodott, közülük csak 58-at sikerült kimenteni. Az első jelentések még arról szóltak, hogy a Cshonan korvetten ismeretlen eredetű robbanás történt, majd a szöuli katonai hírszerzés közölte, hogy a hadihajót valószínűsíthetően egy észak-koreai tengeralattjáróról indított torpedó találta el. A KCNA hivatalos phenjani hírügynökség ugyanakkor kategorikusan cáfolta, hogy az országnak bármi köze lenne a hadihajó katasztrófájához.

Május 20-án egy dél-koreai vezetésű nemzetközi vizsgálóbizottság bejelentette, hogy a Cshonan elsüllyedését kétségtelenül egy észak-koreai eredetű torpedó okozta. A fejlemények nyomán a két Korea viszonya évtizedes mélypontra zuhant, az ezredforduló idején megkezdődött enyhülési folyamat eredményei megsemmisültni látszanak.

Az incidens a megosztott félsziget nyugati partvidékén húzódó úgynevezett északi korlátozó vonal (NLL) közelében zajlott le. A vonalat még az Egyesült Államok jelölte ki a két országot hermetikusan elválasztó demilitarizált övezet nyugati meghosszabbításaként. A phenjani rezsim nem ismeri el a vonal létjogosultságát. A vitatott hovatartozású térségben az elmúlt évek során már számos alkalommal került sor fegyveres összecsapásokra, rendszerint amikor a phenjani vezetés magára akarta irányítani a nemzetközi közvélemény figyelmét. 2002 júniusában a KNCK rendkívül féltékenyen szemlélte a Dél-Koreában és Japánban rendezett labdarúgó-világbajnokság sikerét, majd a tengeri határvonalat átszelve északi naszádok tüzet nyitottak a déli járőrhajókra. Az összecsapás következtében egy déli hajó elsüllyedt, négy katona meghalt és többen megsérültek. Legutóbb pedig 2009 novemberében zajlott le hasonló esemény, amikor a déli Incshon kikötővárostól 220 kilométerre lévő Tecsong sziget közelében egy északi hadihajó megsértette a két ország közti határvonalat. A szöuli haditengerészet közleménye szerint a behatolót kétszer figyelmeztették, mielőtt célzott lövéseket adtak volna le. Az északiak viszonozták a tüzet, a két percig tartó tűzpárbaj során a déli őrnaszád összesen 15 találatot kapott. Az incidensnek déli részről nem voltak áldozatai.

2010. március 26-án éjszaka a Pegnyong- (Baeknyong-, jelentése Fehér Szárny) sziget közelében bekövetkezett a Cshonan korvett katasztrófája. A sziget meglehetősen távol helyezkedik el a dél-koreai szárazföldtől, ugyanakkor csak egy keskeny csatorna választja el az észak-koreai partoktól. A Pegnyong-sziget az amerikai – dél-koreai haderők egyik legfontosabb

hírszerzési bázisa, amelynek közelében rendszeresen zajlanak hadgyakorlatok. A Cshonan korvett tragédiájának idején is négy amerikai hadihajó tartózkodott a sziget közelében a Foal Eagle gyakorlat keretében.¹⁵

A korvett elsüllyedését követő fejlemények

A Cshonan elsüllyedése a dél-koreai haditengerészet legsúlyosabb katasztrófája volt 1974 óta, amikor egy felboruló csapatszállító-hajó 159 tengerész halálát okozta. A Cshonan elsüllyedését követő napokban a dél-koreai kormányzat igyekezett mindent megtenni az esetleges túlélők megtalálása és kimentése érdekében. A katasztrófa okai azonban nem voltak egyértelműek.

2010. március 29-én az Egyesült Államok külügyminiszter-helyettese Washingtonban újságírói kérdésre válaszolva közölte, hogy az amerikai kormányzat egyelőre nem látja úgy, hogy a KNDK érintett lenne a hadihajó elsüllyedésében.¹⁶ Egy nappal később Li Mjong Bak dél-koreai elnök a katasztrófa helyszínére látogatva „gyors és tudományos” vizsgálatot kért a hadseregtől. A szöuli médiában eközben felvetődött annak a lehetősége, hogy a korvett elsüllyedését esetleg egy tengeri akna okozhatta, ami az északról sodródhatott át a déli vizekre. Erre reagálva Kim Te Jong (Kim Tae-young) nemzetvédelmi miniszter közölte, hogy a hadsereg minden felmerülő lehetőséget kivizsgál, beleértve a KNDK esetleges érintettségét is.¹⁷ Ezzel egyidejűleg az ország haditengerészete kizártnak minősítette, hogy a hadihajó pusztulását valamiféle belső robbanás okozta volna.

Nem sokkal a hadihajó elsüllyedését követően Li Mjong Bak elnök telefonos beszélgetést folytatott Barack Obama amerikai elnökkel. A szöuli elnöki hivatal sajtónyilatkozata szerint az amerikai elnök részvétét nyilvánította az áldozatok hozzátartozóinak, valamint teljes körű segítséget ajánlott koreai kollégájának az eltűnt matrózok kereséséhez, valamint a katasztrófa okainak kivizsgálásához. A sajtónyilatkozat szerint Li elnök a felajánlást megköszönve közölte, hogy a korvett elsüllyedésének okai még nem tisztázottak, a vizsgálat végeredményéhez időre és fejlett technikára van szükség.¹⁸

2010. április 1-jén a szöuli nemzetvédelmi minisztérium közölte, hogy a Cshonan elsüllyedésének idején nem érzékelték egyetlen észak-koreai tengeralattjárót sem a vitatott határvonal körzetében. Az incidens idején ugyanakkor a haditengerészet egy másik hajója

¹⁵ Wayne Madsen: *Beijing Suspects False Flag Attack on South Korean Corvette*. Global Research. 2010. május 31.

¹⁶ „U.S. sees no evidence to prove N. Korea's involvement: State Dept.” *Yonhap News*, 2010. március 30.

¹⁷ „President Lee visits island near border with N. Korea.” *Yonhap News*, 2010. március 30.

lövészeket adott le egy azonosítatlan célpontra, amelyről utóbb kiderült, hogy valószínűleg egy madárraj volt.¹⁹ Egy nappal később Kim Te Jong nemzetvédelmi miniszter közölte, hogy jóval nagyobb az esélye annak, hogy nem tengeri akna, hanem egy torpedó okozta a korvett elsüllyedését. Április 6-án ugyanakkor Walter Sharp tábornok, az Egyesült Államok Dél-Koreában állomásozó erőinek (USFK) főparancsnoka kijelentette, hogy országa nem lát semmiféle kapcsolatot a hadihajó tragédiája és a phenjani rezsim között.²⁰ Pár nappal később Li Mjong Bak elnök az Egyesült Államokba utazott, hogy részt vegyen a negyven ország vezetőjének részvételével megrendezett Nukleáris Biztonsági Világkonferencián, ahol megbeszéléseket folytatott Obama elnökkel is. A dél-koreai diplomácia egyértelmű sikerét jelzi, hogy döntés született arról, hogy az ország adhat helyet a következő Nukleáris Biztonsági Világkonferencia megrendezéséhez, amely korántsem burkolt nyomásgyakorlásként értelmezhető a phenjani rezsimmel szemben.²¹

A katasztrófa okainak kiderítése

A szöuli kormányzat nemzetközi szakértők bevonását is kezdeményezte a történetek kivizsgálásába: már kezdetben amerikai, brit, ausztrál, valamint svéd részvételről lehetett hallani. A szöuli nemzetvédelmi minisztérium a vizsgálóbizottság két vezetőjének egy neves koreai tudóst, valamint a fegyveres erők egy tábornokát jelölte ki. Jun Dok Jong (Yoon Duk-yong) professzor április közepén már egy külső robbanásban jelölte meg a hadihajó elsüllyedésének okát.²² Április 17-én a phenjani rezsim elsőként nyilatkozott a Cshonan korvett elsüllyedéséről, amelyet tragikus balesetként eseményként említettek, visszautasítva bármiféle érintettségüket a történetekkel kapcsolatban.

A hadihajó kiemelt darabjait közben a Szöultól délnyugatra lévő Pjongtek (Pyongtaek) kikötővárosba szállították, ahol részletesen megkezdődött a maradványok elemzése. Az első vizsgálatok már megerősítették a külső robbanásról szóló feltételezéseket. A dél-koreai diplomácia vezetője több fórumon is felvetette, hogy amennyiben bebizonyosodna a KNDK érintettsége a Cshonan tragédiájában, az ügyet az ENSZ Biztonsági Tanácsa elé fogják vinni. Április 19-én az Egyesült Államok is támogatásáról biztosította a javaslatot.²³ A phenjani

¹⁸ „Lee says probe into sunken ship to affect Seoul's international credibility.” *Yonhap News*, 2010. április 1.

¹⁹ „No N. Korean submarine detected on night navy ship sank: officials.” *Yonhap News*, 2010. április 1.

²⁰ „S. sees no link between N. Korea and sinking of S. Korean ship: USFK chief.” *Yonhap News*, 2010. április 6.

²¹ „S. Korea to host nuclear security summit in 2012.” *Yonhap News*, 2010. április 13.

²² „Chief investigator cites 'external explosion' as likely cause of naval ship sinking.” *Yonhap News*, 2010. április 16.

²³ „U.S. supports U.N. action on ship sinking if N. Korea's involvement is confirmed: State Dept.” *Yonhap News*, 2010. április 20.

rezsím folyamatosan tagadta, hogy köze lenne a hajó elsüllyedéséhez, majd felajánlotta, hogy képviselői részt vennének a történetek kivizsgálásában.

A világ nagy hírügynökségei április 22-én számoltak be arról, hogy a dél-koreai katonai hírszerzés álláspontja szerint a hadihajót egy észak-koreai tengeralattjáróról kilőtt 200 kilogrammos robbanótöltetű nehéztorpedó találta el. A *Csoszon Ilbo* című konzervatív szöuli napilap egyidejűleg arról is beszámolt, hogy a KNDK emberi irányítású torpedóegységeket állomásoztat a térségben, amelyek képesek öngyilkos támadásokat végrehajtani.²⁴ Az emberi torpedók létezése nem teljesen légből kapott: a második világháború utolsó hónapjaiban a japán haditengerészet valóban bevetett hasonló támadóegységeket az amerikai hadihajók ellen. A *Kaiten* néven ismert öngyilkos egységek számára a Koreai-félszigeten is építettek támaszpontokat.

Április 25-én a szöuli Yonhap hírügynökség szakértői véleményekre hivatkozva közölte, hogy a közvetlen torpedótalálatnál nagyobb az esélye annak, hogy a hajótest közelében történt nagyerejű robbanás küldte hullámsírba a korvetet.²⁵ A hónap végén Kim Te Jong nemzetvédelmi miniszter már egyértelműen egy torpedótámadásról tett említést. Az Egyesült Államok óvatosan reagált a kijelentésre, a folyamatban lévő vizsgálat eredményének kivárását hangsúlyozva. A dél-koreai diplomácia eközben lépéseket tett, hogy megszerezze Kína és Oroszország támogatását az ügy ENSZ BT előtti tárgyalásához.

Április 30-án Li Mjong Bak elnök részt vett a sanghaji világkiállítás megnyitóján, ahol támogatást kért Hu Csin-tao (Hu Jin-tao) kínai államfőtől a KNDK felelősségre vonásához. A találkozón Hu elnök részvétét nyilvánította az áldozatok hozzátartozóinak. Az expo megnyitóján egyébként részt vett a phenjani rezsím második embere, a jelenleg 82 éves Kim Jong Nam (Kim Young-nam) is. A szöuli sajtó által közzétett felvételek tanúsága szerint a dél-koreai elnök és az aggastyán phenjani politikus egy légtérben tartózkodott ugyan, de nem váltottak szót egymással. Pár nappal később Kim Dzsong Il észak-koreai vezető is Kínába utazott, hogy tárgyalásokat folytasson Hu elnökkel.²⁶ A látogatás miatt váltakozó intenzitású feszültség vette kezdetét Dél-Korea és Kína között. A szöuli döntéshozók azt kifogásolták, hogy a Cshonan-ügy megoldatlansága ellenére a pekingi vezetés hozzájárult Kim beutazásához. A kínai külügyi szóvivő azonban a külföldi országok vezetőinek fogadását kínai belügynek minősítette. A hivatalos megfogalmazás szerint a KNDK „megfelelő környezetet” kíván teremteni a pekingi székhelyű hatoldalú tárgyalásokhoz való visszatérésre.

²⁴ „'Human Torpedoes' Are the North's Secret Naval Weapon.” *The Chosun Ilbo*. 2010. április 22.

²⁵ „Warship sinking caused by close-range external explosion: officials.” *Yonhap News*. 2010. április 25.

²⁶ A témáról bővebben: Csoma Mózes: „Kim Dzsong Il titokzatos útja Kínába.” *Népszabadság*, 2010. május 7.

Kim Dzsong Il kínai tárgyalásainak kapcsán az Egyesült Államok ismételten sürgette a KNDK-t, hogy térjen vissza a pekingi székhelyű hatoldalú tárgyalásokhoz.²⁷ A dél-koreai kormányzat ugyanakkor közölte, hogy addig nem látja értelmét a tárgyalás-sorozat felújításának, amíg a Cshonan katasztrófája nem tisztázódik. Eközben a hadihajó kiemelt maradványainak vizsgálata során egy idegen támadófegyver nyomaira bukkantak. A fellelt alumínium-magnézium ötvözet és az RDX robbanóanyag jelenléte kezdetben a német Atlas Elektronik cég által gyártott közepes torpedóra utalt, amit a világ kilenc országának haditengerészete rendszeresített. Dél-Korea is használja a típust, ellenben a KNDK hivatalosan nem rendelkezik ilyen torpedóval. Később a szakértői vizsgálatokra hivatkozva olyan értesülések is napvilágot láttak, hogy a hadihajó tragédiáját egy kínai gyártmányú torpedó okozta, amelynek maradványain kínai és orosz nyelvű felirat is szerepel.²⁸

A nemzetközi vizsgálóbizottság megállapításai

Végül is május 20-án a dél-koreai vezetésű – amerikai, angol, kanadai, ausztrál, valamint svéd szakértőkből álló – vizsgálóbizottság egyértelműen Észak-Koreát jelölte meg a hadihajó tragédiájának felelőseként.²⁹ A közzétett dokumentum szerint egyértelműen kizárható, hogy a Cshonan elsüllyedését belső robbanás okozta volna, mivel az üzemanyagtartály és dízelmotorok környékén semmiféle erre utaló nyomot nem találtak. Ugyanígy kizárható, hogy a hajó vesztét egy tengeri akna okozta volna: a lebegő akna esetében a hajó oldalán látszania kéne a robbanás ütötte lyuknak, a rögzített akna esetében pedig nyoma lenne a tengerfenéken lévő rögzítő elemnek. A Cshonan katasztrófáját így csak egy torpedótámadás okozhatta. Mivel a kettétört hajótesten nincs nyoma a támadóeszköz behatolásának, az látszik a legvalószínűbbnek, hogy a nagy erejű robbanás közvetlenül a hajó alatt következett be. Ezt támasztja alá a túlélők által említett feltörő vízoszlop is.

A vizsgálóbizottság egy speciális hálóval kutatta át a tengerfeneket, hogy a támadófegyver maradványaira bukkanhassanak. A közzétett jelentés szerint megtalálták egy CHT-02D típusjelű torpedó maradványait, amelynek észak-koreai eredete egyértelműen bizonyítható. A dokumentum szerint a fenti támadóeszközt csak a KNDK gyártja, sőt a típus szerepel a phenjani exporttermékeket bemutató katalógusban is. A jelentés továbbá bemutat egy koreai betűkkel írt jelzést, amit a maradványok belsejében találtak meg. A dokumentum

²⁷ „U.S. hopes China persuades Kim Jong-il to return to 6-way talks: State Dept.” *Yonhap News*, 2010. május 5.

²⁸ „N. Korea used Chinese-made torpedo in attack on S. Korean ship: source.” In: *Yonhap News*, 2010. május 19.

hírszerzési értesülésekre és műholdas megfigyelésekre hivatkozva megállapítja azt is, hogy a Cshonan katasztrófájának idején több észak-koreai minitengeralattjáró is elhagyta támaszpontját az ország nyugati partvidékén. A jelentés konklúziója tehát az, hogy a dél-koreai korvett egy észak-koreai minitengeralattjáróról kilőtt torpedó pusztította el.

Az idén nyáron hatvan éve kitört koreai háború óta a Cshonan korvett elsüllyesztése volt az egyik legsúlyosabb incidens a két koreai állam viszonyában. Li Mjong Bak dél-koreai elnök május 24-ei beszédében a történeteket katonai támadásnak minősítette, valamint közölte, hogy országa gyakorlatilag megszakít minden kapcsolatot Észak-Koreával. Az elnök kijelentette, hogy a jövőben Dél-Korea bárminemű ellenséges provokáció esetén élni fog az önvédelemhez való jogával. A szöuli nemzetvédelmi minisztérium közölte, hogy több éves kihagyás után a hadsereg újra megkezdte az északra irányuló propaganda-tevékenységet: a demilitarizált övezetnél üzembe helyezik a propaganda-adásokat továbbító megafonokat, megindítják a *Szabadság hangja* nevű rádióadást, valamint röplapok szórása is felvetődött. A phenjani rezsim mindezt háborús oknak minősítette, és kilátásba helyezte a megafonok szétlövését is.³⁰ Mindezzel párhuzamosan a dél-koreai diplomácia kezdeményezte, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsa foglalkozzon a KNDK felelősségre vonásával.

A vizsgálóbizottság jelentésének közzétételét követően az Egyesült Államok a hadihajó elsüllyesztését a koreai háborút lezáró fegyverszünet megsértéseként értékelte. A Fehér Ház továbbá közölte, hogy a jelentésben tükröződik a bizonyítékok tárgyilagos és tudományos feldolgozottsága. Nagy Britannia szintén elítélte a történeteket, és a brit diplomácia vezetője a nemzetközi közösséggel karöltve adandó megfelelő választ helyezett kilátásba. Hatojama Jukio (Hatoyama Yukio) pár nappal később lemondott japán miniszterelnök kijelentette, hogy országa teljes mértékben osztja a dél-koreai kormányzat álláspontját a korvett tragédiájával kapcsolatosan. A szigetország külügyminisztere a kemény válasz szükségességét hangsúlyozta. Az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének nyilatkozatával egyetemben május 25-én a magyar külügyminisztérium is elítélte a hadihajó elsüllyesztését.³¹

A KNDK külügyminisztériuma ugyanakkor ismételten tagadta, hogy az országnak bármi köze lenne a hadihajó tragédiájához. A KCNA hivatalos phenjani hírügynökség által közzétett nyilatkozatban a vizsgálóbizottság megállapításait koholmánynak minősítették,

²⁹ A vizsgálóbizottság jelentése elérhető: *Investigation Result on the Sinking of Republic of Korea Ship (ROKS) "Cheonan"*. In: Ministry of National Defense. Republic of Korea. www.mnd.go.kr (2010. május 20.).

³⁰ A témáról bővebben: Csoma Mózes: „Harckészültség, propagandaadás”. *Népszabadság*, 2010. május 26.

³¹ Várkonyi László szakállamtitkár május 25-én – saját kérésére – fogadta a Koreai Köztársaság budapesti nagykövétét, aki tájékoztatást nyújtott a dél-koreai vezetésű nemzetközi vizsgálóbizottság jelentéséről. Forrás: *Szóvivői nyilatkozatok*. In: A Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. www.kulugyminiszterium.hu (2010. május 25.).

valamint a történekeért az Egyesült Államokra és Dél-Koreára hárították a felelősséget. A phenjani álláspont szerint a hadihajó elsüllyesztése jó ürügyet szolgáltat az Egyesült Államok számára, hogy ne kelljen áthelyeznie az Okinava szigeten lévő Futenma légibázist.³² Mint ismeretes, a tavaly augusztusban megválasztott Hatojama Jukio japán miniszterelnök egyik fő választási ígérete az volt, hogy a helyiek évtizedes követelésének megfelelően elköltözteti a létesítményt. A miniszterelnök május elején ismerte el, hogy nem fogja tudni teljesíteni vállalását, majd a hónap végén a sziget kormányzójától és a helyi lakosságtól bocsánatot kérve közölte, hogy az észak-koreai fenyegetés miatt nem lehet megszüntetni az amerikai katonai jelenlétet. A választási ígéret megszegése június elején Hatojama Jukio miniszterelnök lemondásához vezetett.

A Cshonan katasztrófájával kapcsolatosan más felvetések is megfogalmazódtak. Még a nemzetközi vizsgálóbizottság jelentésének közzététele előtt a *Japan Focus* című folyóiratban megjelent egy tanulmány, amelynek szerzője úgy véli, hogy a legjobb minőségű radarral és szonárral felszerelt dél-koreai hadihajó aligha eshetett áldozatul az elavult technológiájú észak-koreai haditengerészetnek.³³ Tanaka Szakai (Tanaka Sakai) a japán értesüléseket és a dél-koreai médiában bemutatott felvételeket alapul véve arra a megállapításra jutott, hogy a Cshonan tragédiájával egy időben egy másik vízijármű – vélhetően amerikai tengeralattjáró – is elsüllyedt a Peknyong-sziget közelében. Tanaka szerint tehát a Cshonan korvett vesztét a térségben zajló Foal Eagle hadgyakorlat közbeni baráti tűz okozta.³⁴

A nemzetközi vizsgálóbizottság által közzétett jelentés ellenére Dmitrij Medvegyev orosz elnök május végén további kutatások céljából négytagú küldöttséget menesztett Szöulba. A tengeralattjáró- és torpedó-szakértőkből álló csoport egy hétig vizsgálódott az országban. A szöuli sajtóban megjelent értesülés szerint az orosz küldöttség egyik tagja azt mondta, hogy a Cshonan katasztrófájának okait ugyanolyan nehéz megtalálni, mint az egy évtizeddel ezelőtt elsüllyedt Kurszk tengeralattjárót.

2010 nyarán a dél-koreai kormányzat az ENSZ Biztonsági Tanácsa elé vitte az elsüllyedt hadihajó ügyét, amely elítélte a korvett megsemmisítését, ugyanakkor nem jelölt meg konkrét felelősöket. Szeptember végén a KNDK javaslatára újraindultak a panmindzsoni székhelyű katonai tárgyalások, ugyanakkor a Cshonan-ügy tisztázatlansága miatt különösebb eredmény nélkül értek véget. Az északi fél a Sárga-tengeren húzódó vitatott tengeri határvonalnál

³² „Who Got Benefit from "Cheonan Case". *Korean Central News Agency*. www.kcna.co.jp (2010. május 26.).

³³ Forrás: Tanaka Sakai: „Who Sank the South Korean Warship Cheonan? A New Stage in the US-Korean War and US-China Relations.” *Japan Focus*. www.japanfocus.org (2010. május 7.).

előforduló fegyveres összecsapások ügyére akart megoldást találni, valamint el akarta érni a déli antikommunista szervezetek által északra küldött propaganda-ballonok kérdésének rendezését. Az utóbbi ügy rendkívül érzékenyen érinti a phenjani vezetést, mivel a ballonokról leszórt röpcédulák a Kim-klán diktatórikus uralma ellen hangolják a lakosságot. A déli fél ugyanakkor nyilvánvalóvá tette, hogy további együttműködésre mindaddig nem nyílik lehetőség, ameddig a rezsím nem ad magyarázatot a hadihajó katasztrófájára.

Az „Ifjú Tábornok” színre lépése

2010 júniusában a feszültség fokozódásával párhuzamosan a félsziget mindkét részén fontos belpolitikai fejleményekre került sor. Dél-Koreában helyhatósági választásokra került sor, amelyen a kormányzó konzervatív oldal vereséget szenvedett. A kormányoldal ugyanakkor sikeresen megszerezte a szöuli főpolgármesteri posztot. Ennek jelentősége azért nagy, mert a poszt viselője általában jó eséllyel indulhat a soron következő elnökválasztáson is.³⁵ A KNDK-ban Kim Dzsong Il kezdeményezésére új miniszterelnököt neveztek ki, valamint lecserélték a gazdaságpolitikai vezetők nagy részét. A Kim-klán harmadik generációjának hatalomra juttatásával kapcsolatba hozott személyi változások ugyanakkor érintetlenül hagyták a fegyveres erőket és a külügyi apparátust irányító döntéshozókat. Az egyetlen kivétel az, hogy Kim Dzsong Il az ország legfelsőbb döntéshozó szervének, a már említett Államvédelmi (Nemzetvédelmi) Bizottság elnökhelyettesi posztjára saját sógorát nevezte ki. A jelenleg 64 éves Csang Szong Thek (Chang Seong-thaek) tavaly április óta tagja a testületnek, és a szöuli elemzők szerint nagyon fontos szerepet tölt be a Kim-klán következő generációjának hatalomra juttatásában.

A szöuli elemzők már több ízben jelezték, hogy a Kim-klán harmadik generációjának első lépéseit várhatóan az „uralkodóház” egyik idősebb tagja fogja a háttérből pártfogolni. A gyakorlatilag régensi szerepkört betöltő családtag segítséget nyújthat a még tapasztalatlan Kim Dzsong Ün regnálásának első időszakában. Az elemzők már évek óta a fent említett Csang Szong Thek személyét emelik ki, aki sok szállal kötődik a Kim-klánhoz. A Moszkvában tanult, majd pedig a helyi KISZ vezetőjeként tevékenykedett férfi felesége ugyanis nem más, mint Kim

³⁴ A fenti elméletet látszik alátámasztani az is, hogy a másik vízijármű elsüllyedésének feltételezett helyszínén talált holttestet – a szöuli KBS tv-csatorna felvételének tanúsága szerint – az amerikai haditengerészet helikoptere szállította el. Sakai: i. m.

³⁵ Li Mjong Bak jelenlegi államfő korábban szintén a szöuli főpolgármesteri posztot töltötte be. Városvezetőként drasztikus reformjairól vált hírhedt: ellentmondást nem tűrő habitusa miatt ekkor ragasztották rá a bulldózer nevet. A témáról bővebben: Csoma Mózes: „Bulldózer” lett az elnök Dél-Koreában.” *Népszabadság*. 2007. december 25.

Dzsong Il húga. A jelenleg 64 éves Kim Kjong Hi (Kim Kyung-hui) korábban könnyűipari miniszterként tevékenykedett, majd állítólagos alkoholproblémái miatt teljesen eltűnt a közéletből. Kim Dzsong Il húga csak az elmúlt években tért vissza a hatalomba, amelynek jeleként bátyját több ízben is elkísérte „helyszíni útmutatásaira”.

A phenjani agitáció burkoltan bár, de folyamatosan készíti fel a lakosságot a küszöbönálló hatalomátadásra. Egyre gyakrabban használják a „Pektu-vérvonal” és a „Mangjongde-vérvonal” kifejezést. Az előbbi a Pektuszan nevű koreai szent hegyre utal, ahol a helyi legendák szerint Kim Dzsong Il meglátta a napvilágot, az utóbbi pedig az észak-koreai Betlehemként számon tartott Mangjongde településre, ahol a KNDK-t megalapító Kim Ir Szen született. Mindez egyértelműen a Kim-klánon belül apáról fiúra szálló hatalomátadásra utal. A szülői elemzők szerint a harmadik generáció fellépésének legitimációját elsősorban a forradalmi hagyományok ébren tartásával igyekeznek biztosítani. Kim Dzsong Il így augusztus végén lezajlott nem hivatalos kínai útja során számos olyan mandzsúriai helyszínt meglátogatott, amelyek kapcsolatba hozhatóak Kim Ir Szen Japán-ellenes partizánharcaival. A helyi propaganda által győzelmek sorozataként lefestett dicső múlt pedig jó lehetőséget kínál a rezsimen belül „Ifjú Tábornok”-ként emlegetett Kim Dzsong Ün kultuszának megindításához is.

2010 szeptemberének végén Kim Dzsong Il ún. 0051-es számú rendeletével négycsillagos tábornokká nevezte ki hűgát, valamint az örökösnek kijelölt Kim Dzsong Ün-t. Ezt követően kezdetét vette a Koreai Munkapárt konferenciája, amely megerősítette Kim Dzsong Ilt a párt főtitkári tisztségében. Mindezzel a KNDK hivatalossá tette az országban zajló hatalomátadási folyamatot, valamint a Kim-klán harmadik generációjának színrelépését.

Összegzés

A szöuli székhelyű Egyesítési Kutatóintézet (KINU) a közelmúltban egy tanulmányt készített arra vonatkozóan, hogy a phenjani rezsimben megkezdődött hatalomátadási folyamat során milyen eshetőségek merülhetnek fel. A szöuli kutatók úgy vélik, hogy 2012-ig a jelenlegi vezető halálával vagy döntésképtelenné válásával három lehetséges alternatívára kell felkészülni. Először is elképzelhető, hogy sikerül végrehajtani a hatalom átadását a Kim-klán harmadik generációjának. Ez megkezdődött ugyan, de az utódlási hadművelet kisiklásával a Kim-klán véglegesen eltűnhet a hatalom központjából. Másodszor fel kell készülni a katonai hatalomátvételre is, különösen akkor, ha felkelés vagy humanitárius katasztrófa törne ki az

országban. És végezetül az is előfordulhat, hogy a katonai hatalomátvétel a hatvanas évekbeli Dél-Koreához hasonlóan egy magas rangú katonatiszt vállalja az ország egyszemélyes irányításának és modernizálásának feladatát.

A Koreai-félsziget politikai viszonyait kutató elemzők jelenleg sokkal kevésbé látják optimistán a régió viszonyait, mint tíz évvel ezelőtt. 2000 őszén – az első Korea-közi csúcstalálkozót követően – komoly esély mutatkozott arra, hogy a KNDK megindul a nemzetközi beilleszkedés útján. Mint láthattuk, az elmúlt két évben a két Korea viszonya nagyon sokat romlott, így a KNDK gyakorlatilag egyetlen külgazdasági partnere a Kínai Népköztársaság maradt. A témával foglalkozó elemzők szerint mindez oda vezet, hogy Kína befolyása soha nem látott mértéket ölt a világtól elzárt országban. A Kim-klán harmadik generációja és a teljes helyi nomenklatura is a szomszédos nagyhatalomtól várja saját pozícióinak biztosítását, ami a Dél-Koreával történő egyesítés során pillanatok alatt semmivé foszlana. Az ezredforduló időszakához képest tehát nagyon messzire került annak a lehetősége, hogy a megosztott félsziget lakói egy politikailag egységes hazában élhessenek. A Kínai Népköztársaság befolyásának növekedése ugyanakkor megoldást jelenthet az ország nukleáris eszközeinek és ballisztikus rakéta-arszáljának kérdéskörére, ami egybevágna az Egyesült Államok érdekeivel is.